

Lakialoite 136

Jaakko Laakso /vas: Lakialoite laiksi tuloverolain 31 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa ehdotetaan tuloverolain tulonhankkimisvähennyksen muuttamista niin, että verovelvollisella ei olisi oikeutta vähentää verotuksessaan hänelle tuomittuja elinkeinotoiminnasta syntyneitä vahingonkorvauksia tai niiden suorittamiseksi otetun lainan hoitokuluja, mikäli aiheutettu vahinko on tuottanut verovelvolliselle henkilökohtaista taloudellista etua tai

se on aiheutettu teolla, joka on johtunut törkeästä tuottamuksesta. Yksittäistapauksellisesti verovelvollisella olisi edelleen käytössään voimassa olevat veronmaksun huojennusta ja lykkäystä koskevat säännökset, joita soveltaen voitaisiin ottaa huomioon muun muassa verovelvollisen veronmaksukyvyn olennainen vähentyminen.

PERUSTELUT

Pankkikriisin jälkiselvittelyihin liittyen pankkien johdossa olleille henkilöille tuomittuja vahingonkorvauksia on viranomaisten tietojen mukaan pyritty ja pyritään kohtuullistamaan vastaisuudessa Arsenal-Silta Oy:n sekä muiden vastaavien yhteisöjen ja korvausvelvollisten välisin sopimuksin. Valtiovarainministeriön mukaan näin menetellään siksi, että korvauksiksi saataisiin vahingoista edes jotain maksetuksi. Samalla on todettu (ministeri Alhon vastaus kirjalliseen kysymyksen 359/1995 vp ja ministeri Skinnarin vastaus kirjalliseen kysymykseen 904/1997 vp), että nykyisen tuloverolain 29 ja 31 §:n tulkinta mahdollistaa sen, että vahinkoa aiheuttanut ja vahingonkorvauksensa maksanut voi vähentää ns. luonnollisina vähennyksinä tuloverotuksessaan elinkeinotoiminnan yhteydessä syntyneet ja tuomitut vahingonkorvaukset. Ministeri Skinnarin vastauksesta myös ilmenee nykyisen lain epäjohtonmukaisuus sikäli, että nykyisin luonnollisina vähennyksinä voidaan hyväksyä myös sellaisten vahingonkorvausten maksusuorituksia, joissa vahinko on samalla tuottanut saajalleen henkilökohtaista taloudel-

lista etua ja se on lisäksi ollut kiinteässä yhteydessä hänen elinkeinotoimintaansa. Tällainen lain-säädännön tila loukkaa vakavasti kansalaisten käsitystä oikeudenmukaisesta verokohtelusta.

Yhdessä säännönmukaiseksi tulevan vahingonkorvausten anteeksiannon lisäksi verovähennysoikeus saattaa johtaa sellaiseen kohtuutto-muuteen, että vahingon aiheuttanut ja siitä mahdollisesti jopa hyötynyt voi vähennysoikeuden avulla saada moitittavasta menettelystään yritystoiminnassa enemmän etua kuin joutuu maksamaan vahingonkorvauksia. Tällaisen toiminnan kannustaminen ei ole omiaan ylläpitämään kansalaisten luottamusta julkisen vallan tasapuolisuuteen ja verotusjärjestelmän oikeudenmukaisuuteen. Elinkeinotoiminnan johtotehtävissä olevien yleinen vahingonkorvauksen vähentämis-oikeus ei näissä olosuhteissa enää voi olla perusteltua.

Aloitteessa ehdotetaan tuloverolain 31 §:ään lisättäväksi uusi 6 momentti, jonka mukaan verovelvollisella ei ole oikeutta vähentää verotuksessaan hänelle tuomittuja elinkeinotoiminnasta syntyneitä vahingonkorvauksia tai niiden suorit-

tamiseksi otetun lainan hoitokuluja, 1) mikäli aiheutettu vahinko on tuottanut verovelvolliselle henkilökohtaista taloudellista etua tai 2) se on aiheutettu teolla, joka on johtunut törkeästä tuottamuksesta.

Vuonna 1997 tehdyssä kansanedustajan lakialoitteessa (LA 103/1997 vp) ehdotettiin, että elinkeinotoiminnassa valtiolle vahinkoa aiheuttaneet eivät voisi saada verotuksellista etua ja ylimääräistä maksuhojennusta luonnollisten vähennysten muodossa maksamistaan vahingonkorvauksista. Koska eduskunnan valtiovarainvaliokunta hylkäsi tämän aloitteen (VaVM 15/1998 vp — HE 28/1998 vp) ilmeisesti lakiteknisin syin, esitämme tässä lakialoitteessa vahingonkorvausten verovähennysoikeuden rajoittamista vuoden 1997 aloitteesta poikkeavasti.

Ensinnäkin vähennysoikeuden rajoitusta ei ole tässä aloitteessa kytketty ainoastaan valtiolle aiheutettuihin vahinkoihin. Tässä mielessä rajoitus on aikaisempaa aloitetta laajempi. Vähennysoikeuden rajoitusta ei ole tässä kytketty toiminnan laadun osalta muuhun kuin siihen, että vahingon on tullut syntyä elinkeinotoiminnassa.

Toisaalta luonnollisen vähennyksen käyttäminen esitetään tässä aloitteessa poistettavaksi ainoastaan niistä elinkeinotoiminnasta aiheutuneista vahingonkorvauksista, joissa vahinko on tuottanut verovelvolliselle henkilökohtaista taloudellista hyötyä. Myöskään sellaisia vahingonkorvauksia ei voitaisi vähentää luonnollisina vähennyksinä verotuksessa, mikäli vahinko on aiheutettu teolla, joka on johtunut törkeästä tuottamuksesta. Näissä suhteissa tämä aloite on suppeampi kuin vuoden 1997 vastaavaa tarkoittava lakialoite (LA 103/1997 vp). Tällä ehdotuksen muotoilulla ei kuitenkaan ole tarkoitus poistaa verottajan harkintavaltaa muiden vahingonkorvausten osalta siitä, missä tilanteissa muut vahingonkorvaukset voidaan hyväksyä tulon hankki-

misesta tai säilyttämisestä johtuvaksi menoksi (TVL 29 §, 1535/1992).

Taloudellisella hyödyllä tässä tarkoitetaan sellaista taloudellista arvoa, jota verovelvollinen on saanut vahingosta riippumatta siitä, onko hän nimenomaan tavoitellut tällaista lopputulosta vai ei. Törkeällä tuottamuksella taas tässä yhteydessä tarkoitetaan vahingonkorvauslaissa ja sen tulkinnassa omaksuttua käsitystä törkeästä tuottamuksesta.

Laki tulisi voimaan siten, että se koskisi muutoin verovuotta 1998 paitsi, että säännöksen 2 kohtaa (henkilökohtainen taloudellinen etu) sovellettaisiin takautuvasti verovuoteen 1997. Nähdäksemme tällainen verolain takautuva muutos voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä perustuslakivaliokunnan tulkintaankin nojaten, koska lain säätämisessä on kysymys tärkeästä kokonaisyhteiskunnallisesta edusta (verotuksen oikeudenmukaisuus) ja koska takautuvuus on vähäinen.

Yksittäistapauksellisten kohtuuttomuuksien välttämiseksi eri verolaeissa on useita veronmaksun kohtuullistamiseen tähtääviä säännöksiä. Erityisesti voidaan mainita verotusmenettelylain 10 luvun säännökset veronhojennuksesta ja veronlykkäyksestä. Verotusmenettelylain (1558/1995) 88 §:n mukaan vapautus voidaan myöntää muun muassa, jos verovelvollisen veronmaksukyky on olennaisesti alentunut käytettävissä olevat tulot ja varallisuus huomioon ottaen elatusvelvollisuuden, työttömyyden, sairauden tai muun erityisen synn johdosta, (...) tai jos veron periminen on muusta erityisestä syystä ilmeisesti kohtuutonta.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että Eduskunta hyväksyisi seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

tuloverolain 31 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 31 päivänä joulukuuta 1992 annetun tuloverolain (1535/1992) 31 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1383/1997, uusi 6 momentti seuraavasti:

31 §

Luonnollisia vähennyksiä koskevat erityiset säännökset

Verovelvollisella ei ole oikeutta vähentää verotuksessaan hänelle tuomittuja elinkeinotominnasta syntyneitä vahingonkorvauksia tai niiden suorittamiseksi otetun lainan hoitokuluja,

1) mikäli aiheutettu vahinko on tuottanut verovelvolliselle henkilökohtaista taloudellista etua, tai

2) se on aiheutettu teolla, joka on johtunut törkeästä tuottamuksesta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1998. Lain 31 §:n 6 momentin 1 kohtaa sovelletaan ensimmäisen kerran vuoden 1997 verotuksessa.

Helsingissä 17 päivänä marraskuuta 1998

Jaakko Laakso /vas

